

De samenhang tussen gezinsfactoren en de mate van fysieke activiteit van Nederlandse kleuters

Definitieve versie bachelorthesis

Cursus

Thesis Pedagogische Wetenschappen (200600042)

Universiteit Utrecht

Datum

29 juni 2016

Docent

Dirk-Wouter Smits

Studenten

Saskia Derks	5739101
Jaimy Emmerig	5715164
Manon Lodeweges	5821460
Elise Rutten	5709482

Samenvatting

Inleiding. De meerderheid van de Nederlandse kinderen tussen de 4 en 11 jaar is onvoldoende fysiek actief en van deze leeftijdsgroep zijn de kleuters het minst actief. Deze beperkte mate van fysieke activiteit heeft geleid tot een sterke stijging van de prevalentie van obesitas. Voldoende fysieke activiteit van kinderen is echter van belang voor de verschillende ontwikkelingsgebieden en ter preventie van de ontwikkeling van diverse problemen. **Doel.** Het huidige onderzoek geeft inzicht in de samenhang tussen gezinsfactoren en de mate van fysieke activiteit van Nederlandse kleuters. **Methode.** De gegevens zijn verzameld middels een online vragenlijst bij ouders ($n= 46$) van kleuters. Deze vragenlijst had betrekking op de volgende vier gezinsfactoren: de mate van fysieke activiteit van de ouder, de sociaaleconomische status (SES) van het gezin, de ouderbetrokkenheid en de betrokkenheid van broers en/of zussen. **Resultaten.** De analyses toonden positieve, significante correlaties tussen de mate van fysieke activiteit van kleuters en de mate van fysieke activiteit van ouders ($r_s= .39$), ouderbetrokkenheid ($r_s= .56$), betrokkenheid van broers en/of zussen ($r_s= .38$) en het aantal broers en/of zussen ($r_s= .49$). De SES van het gezin hangt niet significant samen met de mate van fysieke activiteit van kleuters. Echter hangt de kwaliteit van de faciliteiten in de wijk wel significant samen met de mate van fysieke activiteit van kleuters ($r_s= .32$).

Kernwoorden: Fysieke activiteit kleuters, fysieke activiteit ouders, ouderbetrokkenheid, betrokkenheid broers en/of zussen, sociaaleconomische status.

Abstract

Introduction. The majority of Dutch children between 4 and 11 years old are not enough physically active. Of this age, especially preschoolers are the least active. This moderate level of physical activity has led to a strong increase in the prevalence of obesity. However, sufficient physical activities are important for children for the various development areas, and also for the prevention of the development of various problems. **Purpose.** The current research provides insight into the relationship between family factors and the degree of physical activity of Dutch preschoolers. **Method.** The data were collected through an online questionnaire for parents ($n= 46$) of preschoolers. The questionnaire covered the following four family factors: the level of physical activity of parents, the social economic status of the family, parent involvement and involvement of siblings. **Results.** The analyses showed significant, positive correlations between the degree of physical activity of preschoolers and the level of physical activity of parents ($r_s= .39$), parent involvement ($r_s= .56$), involvement of siblings ($r_s= .38$) and the number of siblings ($r_s= .49$). The social economic status of the family does not depend significantly on the degree of physical activity of preschoolers. However, the quality of

the facilities in the neighbourhood is significantly associated with the degree of physical activity of preschoolers ($r_s = .32$).

Keywords: Physical activity preschoolers, physical activity parents, parent involvement, involvement of siblings, socioeconomic status.

Theoretische inleiding

De laatste jaren is de aandacht voor de mate van fysieke activiteit van jonge kinderen toegenomen. De reden hiervoor is dat uit diverse onderzoeken naar voren komt dat kinderen die voldoende fysiek actief zijn beter presteren op school, motorisch vaardiger zijn en minder kans hebben op het ontwikkelen van mentale problemen, zoals depressieve gevoelens, in vergelijking met kinderen die onvoldoende fysiek actief zijn (Boreham & Riddoch, 2001; Janssen & LeBlanc, 2010; Singh, Uijtgedwilligen, Twisk, Van Mechelen, & Chinapaw, 2012). Tevens komt naar voren dat voldoende fysieke activiteit problemen, zoals obesitas, diabetes type II, een tekort aan vitamine D en astma, kunnen verminderen of zelfs voorkomen (Hills et al., 2011; McCurdy et al., 2010). Verder kan voldoende fysieke activiteit ervoor zorgen dat kinderen sociaal competent worden en beter gaan functioneren op cognitief gebied, waardoor de leerprestaties kunnen toenemen (Biddle & Asare, 2011; Timmons et al., 2012). Om bovenstaande redenen is het dus van belang dat kinderen al op jonge leeftijd voldoende fysiek actief zijn.

Ondanks dit belang komt uit verscheidene onderzoeken naar voren dat veel jonge kinderen te weinig fysiek actief zijn. Zo blijkt uit het Trendrapport Bewegen en Gezondheid 2010-2014 (Nederlandse Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek [TNO], 2015) dat slechts 20% van de kinderen tussen de 4 en 11 jaar voldoet aan de Nederlands Norm Gezond Bewegen (NNGB). Volgens Taylor et al. (2008) zijn het vooral de kinderen van 4 tot 6 jaar die onvoldoende fysiek actief zijn. Dit draagt bij aan de ontwikkeling van diverse problemen.

Zo draagt een beperkte mate van fysieke activiteit van kinderen bij aan een sterke stijging van de prevalentie van obesitas en is daarmee meest voorkomende aandoening in de kindertijd in de Westerse wereld geworden (Hassan, 2015; L'Hoir et al., 2013; Schönbeck et al., 2011; Stern et al., 2007; Sun, Krakow, John, Liu, & Weaver, 2015; Wabitsch, 2000) Volgens de International Obesity Taskforce (IOT) van 2012 is het percentage kinderen met obesitas in Nederland 15% (Centraal Bureau voor de Statistiek [CBS], 2012; 2014). Uit verschillende onderzoeken blijkt dat dit stijgende percentage kinderen met obesitas verklaard wordt door een ongezond voedingspatroon en doordat kinderen van 4 tot 11 jaar onvoldoende fysiek actief zijn. Een bijkomend probleem is de kans op lichamelijke en/of mentale problemen bij deze kinderen (Hills, Andersen, & Byrne, 2011; McCurdy, Winterbottom, Mehta, & Roberts, 2010; Samuelson, 2004). Gezien bovenstaande is het dus wenselijk dat Nederlandse kleuters meer gestimuleerd

worden tot actief beweeggedrag. Hiervoor zijn goede behandelstrategieën onmisbaar. Om dit te ontwikkelen is het noodzakelijk te weten welke factoren van invloed zijn op de mate fysieke activiteit van Nederlandse kleuters.

De mate van fysieke activiteit van kinderen wordt beïnvloed door verschillende individuele- en omgevingsfactoren (Oliver, Schofield, & Scluter, 2009). Van de omgevingsfactoren wordt het gezin gezien als de belangrijkste factor voor de mate van fysieke activiteit van kinderen van 4 tot 6 jaar (Ritchie, Welk, Gerstein, & Crawford, 2006). De aanmoediging van ouders, broers en/of zussen en vrienden zijn essentieel voor de mate van fysieke activiteit van kinderen (Hohepa, Scragg, Schofield, Kolt, & Schaaf, 2007).

Binnen het gezin zijn ouders, aldus Sallis, Prochaska en Taylor (2000), de meest belangrijke sociale factor voor kinderen en zij worden gezien als de sterkste determinant voor de mate van fysieke activiteit van kinderen. Uit veel onderzoeken komt naar voren dat er een positieve relatie is tussen de mate van fysieke activiteit van ouders en hun jonge kinderen (Mitchell et al., 2012). De mate van fysieke activiteit van kinderen wordt zowel direct als indirect beïnvloed door ouders (Gustafson & Rhodes, 2006; Trost et al., 2003; Oliver et al., 2009). Een directe manier voor het bevorderen van fysieke activiteit betreft vooral het faciliteren van mogelijkheden om te sporten, maar ook ouders die deelnemen aan de fysieke activiteit van kinderen zorgen er op een directe manier voor dat deze kinderen meer fysiek actief zijn (Hinkley et al., 2008). Het indirect bevorderen van fysieke activiteit gaat met name over het aanmoedigen van het kind en het kind bewust maken van het belang om fysiek actief te zijn (Welk et al., 2003). Verder zijn kinderen tussen de 2 en 5 jaar meer fysiek actief wanneer ouders ook fysiek actief zijn (Hinkley et al., 2008). Ook op latere leeftijd blijven deze kinderen meer fysiek actief dan kinderen waarvan de ouders minder fysiek actief zijn (Edwardson & Gorely, 2010). De mate van fysieke activiteit van ouders heeft dus een positieve invloed op de fysieke activiteit van kleuters.

Niet alleen de mate van fysieke activiteit van ouders maar ook de betrokkenheid van ouders is van belang. De drie belangrijkste vormen van ouderbetrokkenheid zijn; aanmoediging, betrokkenheid en facilitering (Gustafson & Rhodes, 2006). Tot aanmoediging behoort het aanmoedigen van kinderen om te sporten en het samen sporten of bewegen met het kind. Betrokkenheid is het kijken naar het kind tijdens het sporten en/of bewegen en het praten over het belang van bewegen. Het brengen van het kind naar een plek waar het kan sporten of bewegen valt onder facilitering (Trost et al., 2003). Uit reviewonderzoek van Gustafson en Rhodes (2006) blijkt dat in de grote meerderheid van de buitenlandse onderzoeken een positieve correlatie is te zien tussen ouderbetrokkenheid en de mate van fysieke activiteit van kinderen. Hoewel de resultaten niet generaliseerbaar zijn naar Nederlandse kleuters kan gesteld worden dat

bovenstaande vormen van ouderbetrokkenheid dus leiden tot een toename van de mate van fysieke activiteit van kleuters.

Naast ouders spelen ook broers en/of zussen een rol bij de mate van fysieke activiteit van jonge kinderen. Echter is weinig bekend over deze rol bij jonge kinderen, omdat onderzoeken vooral gericht zijn op oudere kinderen en adolescenten. Krombholz (2006) heeft gekeken naar de motorische prestaties in relatie tot broers en/of zussen. Hij concludeert dat kinderen van 4 tot 6 jaar met broers en/of zussen motorisch vaardiger zijn dan kinderen zonder broers en/of zussen. Aangenomen wordt dat kinderen die motorisch vaardiger zijn ook meer fysiek actief zijn (Barnett et al., 2009). Onderzoek gericht op oudere kinderen laat tevens zien dat kinderen met broers en/of zussen meer tijd spenderen aan fysieke activiteit. Hierbij is voor meisjes een sterkere samenhang vastgesteld dan bij jongens (Hesketh, Crawford, & Salmon, 2006). Verder hebben Hohepa et al. (2007) een relatie gevonden tussen de aanmoediging van broers en/of zussen en de mate fysieke activiteit van kinderen tussen 9 en 11 jaar. Kinderen die aangemoedigd worden door hun broers en/of zussen, zijn meer fysiek actief na schooltijd dan kinderen die niet worden aangemoedigd. Doordat deze onderzoeken niet in Nederland zijn uitgevoerd, zijn de resultaten niet generaliseerbaar naar de Nederlandse situatie. Er is dus meer onderzoek nodig om hier uitspraken over te doen.

Tot slot beïnvloedt de sociaaleconomische status (SES) van het gezin de mate waarin kinderen fysiek actief zijn (Welk et al., 2003). Volgens Gustafson en Rhodes (2006) zijn kinderen uit lage SES-gezinnen minder fysiek actief dan kinderen uit hoge SES-gezinnen. Onder SES wordt het inkomen en opleidingsniveau van de ouders verstaan. Honda Barros, da Silva Lopes en Gomes de Barros (2012) rapporteerden dat kinderen van hoog opgeleide ouders meer fysiek actief zijn dan hun leeftijdsgenoten met ouders die laag opgeleid zijn. Wat betreft het inkomen concludeerden Cottrell et al. (2015) dat Amerikaanse kinderen uit gezinnen met lagere inkomens meer fysiek actief zijn dan leeftijdsgenoten uit gezinnen met hogere inkomens. Ten eerste moedigen ouders met lage inkomens hun kinderen vaker aan om fysiek actief te zijn en gebruik te maken van de directe omgeving om te spelen. Ten tweede heeft het inkomen van de ouders invloed op de omstandigheden waarin het kind opgroeit (CBS, 2014). Gebrek aan veilige en goede faciliteiten, zoals veilige speelplekken, fietspaden en parken heeft een negatieve invloed op de mate van fysieke activiteit (Goodway & Smith, 2005; Hassan, 2015; Molnar, Gortmaker, Bull, & Buka, 2004; Romero et al., 2001; Tandon et al., 2012; Weir, Etelson, & Brand, 2006; Wilson, Kirtland, Ainsworth, & Addy, 2004). Uit deze resultaten blijkt dus dat er discussie bestaat over de samenhang tussen de SES van het gezin en de mate van fysieke activiteit van kleuters

Geconcludeerd kan worden dat de mate van fysieke activiteit van kinderen van 4 tot 6 jaar erg laag is. Vanuit maatschappelijk oogpunt is daarom het bevorderen van de

mate van fysieke activiteit van deze doelgroep erg belangrijk om gezondheidsproblemen op zowel jongere als latere leeftijd te voorkomen. Gezien de grote invloed van het gezin op de ontwikkeling van kleuters, is het van belang om juist de invloed van gezinsfactoren op de mate van fysieke activiteit van kleuters te bekijken. Tot op heden is er weinig onderzoek gedaan naar de samenhang tussen gezinsfactoren en de mate van fysieke activiteit van Nederlandse kleuters van 4 tot 6 jaar (Oliver et al., 2009). Dit gegeven maakt het wetenschappelijk relevant om juist deze doelgroep, kleuters, nader te onderzoeken. Het doel van dit onderzoek is dan ook inzicht krijgen in de samenhang tussen gezinsfactoren en de mate van fysieke activiteit van Nederlandse kleuters. De vraag die bij dit onderzoek gesteld wordt, is: Wat is de samenhang tussen gezinsfactoren en de mate van fysieke activiteit van Nederlandse kleuters? Hierbij wordt gekeken naar de volgende gezinsfactoren: de mate van fysieke activiteit van ouders, ouderbetrokkenheid en de betrokkenheid van broers en/of zussen bij de mate van fysieke activiteit van kleuters en de SES van het gezin. Hiermee kunnen handreikingen worden gegeven voor interventies om kleuters te stimuleren voldoende fysiek actief te zijn.

Methode

Onderzoeksdesign

In het huidige onderzoek is gekeken naar de samenhang tussen gezinsfactoren en de mate van fysieke activiteit van Nederlandse kleuters. Ouders van deze doelgroep is gevraagd om éénmalig een online vragenlijst in te vullen. Het onderzoek was exploratief en kwantitatief van aard en is uitgevoerd in het kader van het grotere lopende onderzoeksproject Physical Activities and sports for Preschoolers in the Netherlands (PAP-NL) (Smits, Kamphuis, & Backx, 2016).

Participanten

De participanten in dit onderzoek betroffen gezinnen met minimaal één kind in de leeftijd van 4 tot 6 jaar. Uit deze gezinnen waren ouders de respondenten, welke informatie konden verschaffen over zichzelf, hun kind in kleuterleeftijd en diens broers en/of zussen. Er werd gestreefd naar deelname van minimaal $n= 40$ gezinnen. Verder was het streven om een gelijk aantal jongens en meisjes van kleuterleeftijd in de steekproef te hebben. Voor deelname was het van belang dat ouders de Nederlandse taal voldoende beheersten. Om respondenten te werven zijn er 3 scholen benaderd in de wijk Veldhuizen, de Meern. Na een eerste contactlegging met de directie van de scholen, hebben alle 3 de scholen een informatiebrief ontvangen met betrekking tot het onderzoek. De afdelingsleider van de betreffende school heeft informatie met betrekking tot het onderzoek en de link naar de online vragenlijst gemaild naar alle ouders van de

kinderen in groep 1 en 2. De ouders hadden vervolgens zelf de keuze om wel of niet te participeren in het onderzoek.

Meetinstrumenten

Het meetinstrument betrof een online vragenlijst. Hierin werd gevraagd naar de mate van fysieke activiteit van de kleuter en ouder, de betrokkenheid van zowel ouders als broers en/of zussen bij de fysieke activiteit van de kleuter en de SES van het gezin. Hieronder zijn ten eerst de afhankelijke variabele, de mate fysieke activiteit van de kleuter, en de onafhankelijke variabelen, de mate van fysieke activiteit van de ouder, samen beschreven, omdat voor deze variabelen dezelfde vragenlijst is gebruikt. Vervolgens zijn, om dezelfde reden, de onafhankelijke variabelen ouderbetrokkenheid en betrokkenheid van broers en/of zussen samen beschreven. Tot slot is uitgewerkt op welke wijze de SES van het gezin is gemeten.

Fysieke activiteit kleuters en ouders. In dit onderzoek is gekeken naar de duur waarop de kleuter zich zelfstandig lopend of fietsend verplaatst van en naar school en de mate van fysieke activiteit bij een sportvereniging en tijdens het buitenspelen. Voor de ouder is gekeken naar de duur waarop de ouder zich lopend of fietsend verplaatst van en naar het werk en de mate van fysieke activiteit bij een sportvereniging en in de vrije tijd. Bij beide doelgroepen is dus gekeken naar zowel de mate van fysieke activiteit in een georganiseerde context als in een ongeorganiseerde context.

Om de mate van fysieke activiteit van zowel de kleuter als de ouder te meten zijn vragen uit de Standaardvraagstelling Bewegen voor Jeugdigen (4-12 jaar) gebruikt. Deze is ontwikkeld door GGD Nederland en de Landelijke Vereniging Thuiszorg in samenwerking met het RIVM en TNO Kwaliteit van Leven (Van Wieringen, 2009). De betrouwbaarheid en validiteit van deze vragenlijst is onbekend.

In de vragenlijst wordt gevraagd naar de frequentie en duur van sport- en beweegactiviteiten van de afgelopen week. De totale schaal Bewegen bestaat uit 12 items. De 7 items gericht op buiten spelen, sporten en het vervoer van en naar school zijn gebruikt in dit onderzoek. De vragen voor de ouder zijn aangepast aan de leeftijd en dagelijkse situatie van volwassenen. Zo is bijvoorbeeld item 1: Hoeveel dagen per week gaat uw kind lopend of zelf fietsend naar school? veranderd in: Hoeveel dagen gaat u lopend of zelf fietsend naar uw werk?

Om de mate van fysieke activiteit van de ouder en kleuter te bepalen is de ruwe data bestaande uit schaalscores omgezet in normgegevens volgens de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB) (De Vries, Bakker, Van Overbeek, Boer, & Hopman-Rock, 2005). Op deze manier kon de informatie van de verschillende gezinsfactoren met elkaar vergeleken worden. In Tabel 1 is het verschil weergegeven tussen de 4 niveaus van de NNGB voor de ouder en kleuter.

Voor alle 7 items van de vragenlijst over de mate van fysieke activiteit van de ouder en kleuter kon een score behaald worden van inactief tot actief, waarbij inactief 1 punt opleverde en actief 4 punten. De scores van de items zijn bij elkaar opgeteld en hiervan is een gemiddelde berekend dat resulteerde in de mate van fysieke activiteit per week op actief, semi-actief, semi-inactief of inactief niveau.

Tabel 1

Het verschil tussen de vier niveaus van de NNGB voor ouders en kleuters

	<i>FA kleuter</i>	<i>FA ouder</i>
Actief	7 dagen per week en ten minste 60 minuten per dag	7 dagen per week en ten minste 30 minuten per dag
Semi-actief	5 of 6 dagen per week en ten minste 60 minuten per dag	5 of 6 dagen per week en ten minste 30 minuten per dag
Semi-inactief	3 of 4 dagen per week en ten minste 60 minuten per dag	3 of 4 dagen per week en ten minste 30 minuten per dag
Inactief	Minder dan 3 dagen per week en minder dan 60 minuten per dag	Minder dan 3 dagen per week en minder dan 30 minuten per dag

Noot. FA kleuter = mate van fysieke activiteit van kleuters, FA ouder = mate van fysieke activiteit van ouders.

Betrokkenheid ouders en broers en/of zussen. Voor het meten van de betrokkenheid van zowel ouders als broers en/of zussen werd gebruik gemaakt van de subschalen Support en Belang van de Amherst Health and Activity Study (Troost et al., 2003). Deze subschalen hebben een goede test- hertest betrouwbaarheid voor zowel support ($R^2 = .81$) als belang ($R^2 = .67$) (Loprinzi & Troost, 2010; Troost et al., 2003). Voor het meten van de betrokkenheid is van de subschaal Support het item met betrekking tot de logistieke ondersteuning weggelaten, omdat dit item niet relevant is voor het huidig onderzoek.

Voor het meten van de betrokkenheid van broers en/of zussen is van de schaal Belang gebruik gemaakt van alle items en van de schaal Support van alleen de eerste 2 items. Deze items zijn aangepast aan de doelgroep. Zo is item 1: Hoe vaak moedigt u uw kind aan tot bewegen of sport? veranderd in: Hoe vaak moedigen de broers en/of zussen uw kind aan tot bewegen of sport?. Naast deze 2 items zijn items opgesteld over hoe vaak een kleuter kijkt naar het bewegen of sporten van broers en/of zussen en hoe ouders de invloed van broers en/of zussen op het beweeggedrag van de kleuter beoordelen.

Voor zowel de betrokkenheid van de ouders als die van broers en/of zussen waren in totaal 4 vragen. Door de scores op deze 4 items op te tellen, waarbij de score nooit 1

punt oplevert en de score dagelijks 5 punten, kwam er een score tussen de 4 en 20 uit. Tenslotte is gevraagd naar het aantal broers en/of zussen en hun leeftijd.

SES van het gezin. Om de SES van het gezin te bepalen is gevraagd naar het opleidingsniveau van de ouder en gezinsinkomen. De Standaard Onderwijsindeling (SOI-1978) stelt dat iemand met een basisonderwijs, vmbo, havo, vwo of mbo diploma laag is opgeleid (Advokaat et al., 2002). Iemand is hoog opgeleid als deze een hbo of wo opleiding heeft afgerond. Een laag opleidingsniveau leverde een score op van 1 punt en een hoog opleidingsniveau een score van 2 punten.

Het gezinsinkomen is in het onderzoek subjectief beoordeeld door de ouder. Een laag en onder gemiddeld gezinsinkomen levert 1 punt op, een gemiddeld gezinsinkomen 2 punten en een bovengemiddeld en hoog gezinsinkomen 3 punten. Door de scores op deze 2 vragen op te tellen, komt er een totale score tussen 2 en 5 punten uit. Waarbij de scores 2 en 3 een lage SES van het gezin opleveren en de scores 4 en 5 een hoge SES van het gezin. Dit is gebaseerd op de theorie voor het meten van de mate van fysieke activiteit van de ouder en kleuter.

Als laatste is gevraagd naar de kwaliteit van de faciliteiten in de wijk. Dit item is door de onderzoekers zelf opgesteld en door de ouders subjectief beoordeeld op een vijfpuntsschaal van zeer slecht tot zeer goed.

Procedure

Aan de betreffende scholen is van tevoren een brief verstuurd met daarin de informatie over het onderzoek en een link naar de online vragenlijst. Deze is door de bouwcoördinator van de onderbouw naar alle ouders van de kinderen uit groep 1 en 2 gemaild. De gegevens zijn dus verzameld via een online vragenlijst, welke éénmalig retrospectief is ingevuld door ouders van kleuters. Het ging hierbij om activiteiten en betrokkenheid met betrekking tot de mate van fysieke activiteit van kleuters van de afgelopen week.

Analyse

De resultaten zijn geanalyseerd aan de hand van het Statistical Package of the Social Sciences 22 (SPSS-22). Hierbij is gebruik gemaakt van verschillende analysemethoden in SPSS. Zo werd er eerst een beschrijvende statistiek weergegeven van de afhankelijke variabele de mate van fysieke activiteit van kleuters en van de 4 onafhankelijke variabelen: de mate van fysieke activiteit van ouders, ouderbetrokkenheid, de betrokkenheid van broers en/of zussen en de SES van het gezin.

Om de samenhang tussen de afhankelijke variabele en onafhankelijke variabelen te meten zijn Spearman rangcorrelaties uitgevoerd. Voorafgaande hieraan is per onafhankelijke variabele een kruistabel gemaakt om inzicht te krijgen in het verloop van

en het mogelijke verband tussen de variabelen. Tevens is gecontroleerd op assumpties voor normaliteit, lineariteit en homoscedasticiteit. De mate van fysieke activiteit van kleuters en ouders en de SES van het gezin zijn van ordinaal meetniveau. Zowel de ouderbetrokkenheid als de betrokkenheid van broers en/of zussen zijn van interval meetniveau.

Bij de Spearman Rangcorrelatie is bij elke onafhankelijke variabele tweezijdig getoetst, waarbij is uitgegaan van een p -waarde van .05 om een uitspraak te doen over een al dan niet significant verband. Bij een correlatie $R^2 < .4$ was sprake van een zwak verband, tussen $R^2 = .4$ en $R^2 = .6$ een redelijk verband en bij $R^2 > .6$ was er sprake van een sterk verband.

Resultaten

Onderzoekspopulatie

In totaal zijn 3 scholen in Utrecht benaderd om deel te nemen aan het onderzoek. Hiervan hebben 2 scholen niet gereageerd en 1 school reageerde positief op het verzoek. Via deze school zijn er circa 150 uitnodigingen naar de ouders van kleuters in groep 1 en 2 verzonden.

In het onderzoek hebben 50 ouders geparticipeerd door de online vragenlijst in te vullen, waarvan in de meeste gevallen de biologische moeder dit heeft gedaan. Hiervan hebben 4 ouders de vragenlijst onvolledig ingevuld, waardoor deze niet zijn meegenomen in de analyses. In totaal zijn dus de gegevens van 46 ouders van Nederlandse kleuters tussen de 4 en 5 jaar ($M = 4.93$, $SD = .74$) gebruikt. Uit Tabel 2 is af te lezen dat de meerderheid van deze kleuters in groep 2 zat en het aantal jongens en meisjes gelijk verdeeld was.

Tabel 2

Beschrijvende statistieken van de onderzoekspopulatie

<i>Variabele</i>		<i>Frequentie</i>	<i>Percentage</i>
Seks	Jongen	23	50.0
	Meisje	23	50.0
Groep	1	19	41.3
	2	27	58.7
Ouder	Biologische vader	6	13.0
	Biologische moeder	40	87.0

Beschrijvende statistieken

Fysieke activiteit kleuters. Uit de analyses is gebleken dat de mate van fysieke activiteit van kleuters niet normaal verdeeld was, maar linksscheef. Uit Tabel 3 is af te lezen dat de meerderheid van de Nederlandse kleuters semi-actief was.

Tabel 3

Beschrijvende statistiek van de mate van fysieke activiteit van kleuters

Variabele	Waarde	Frequentie	Percentage
FA kleuter	Inactief	1	2.2
	Semi-inactief	9	19.6
	Semi-actief	30	65.2
	Actief	6	13.0

Noot. FA kleuter = mate van fysieke activiteit van kleuters.

Fysieke activiteit ouders. Uit Tabel 4 is af te lezen dat de meerderheid van de ouders op semi-inactief niveau en daarna op semi-actief niveau scoorden. De minderheid van de ouders scoorden op inactief of actief niveau.

Tabel 4

Beschrijvende statistiek van de mate van fysieke activiteit van ouders

Variabele	Waarde	Frequentie	Percentage
FA ouders	Inactief	1	2.2
	semi-inactief	24	52.2
	semi-actief	16	34.8
	actief	5	10.9

Noot. FA ouders = mate van fysieke activiteit van ouders.

Ouderbetrokkenheid. De resultaten laten zien dat ouders gemiddeld 3.91 ($SD=0.54$) scoorden voor ouderbetrokkenheid op een schaal van 1 tot 5. Uit de analyses van de afzonderlijke vragen blijkt dat 80.5% van de ouders regelmatig of dagelijks hun kind aanmoedigt tot bewegen of sporten. De meeste ouders bewegen of sporten af en toe of regelmatig samen met hun kind. Alle ouders hebben hun kind wel eens verteld dat bewegen goed is voor zijn gezondheid en 60.9% van de ouders vertelt dit regelmatig. Ten slotte vindt 97.8% van de ouders het belangrijk of heel belangrijk dat hun kind beweegt of sport. Tabel 5 geeft een overzicht van de scores van de vragen ouderbetrokkenheid.

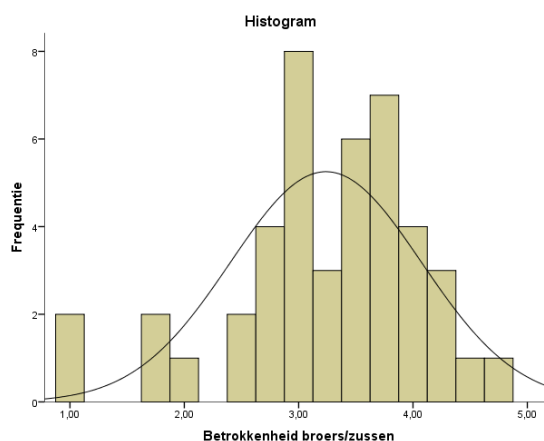
Tabel 5

Beschrijvende statistiek van ouderbetrokkenheid

Variabele	Waarde	N	%
Hoe vaak moedigt u uw kind aan tot bewegen of sport?	1 (Nooit)	1	2.2
	2 (Zelden)	2	4.3
	3 (Af en toe)	6	13.0
	4 (Regelmatig)	24	52.2
	5 (Dagelijks)	13	28.3

Hoe vaak heeft u samen met uw kind bewogen of sport beoefend?	1 (Nooit)	0	0
	2 (Zelden)	6	13.0
	3 (Af en toe)	16	34.8
	4 (Regelmatig)	21	45.7
	5 (Dagelijks)	3	6.5
Hoe vaak heeft u uw kind verteld dat bewegen goed is voor zijn/haar gezondheid?	1 (Nooit)	0	0
	2 (Zelden)	4	8.7
	3 (Af en toe)	10	21.7
	4 (Regelmatig)	28	60.9
	5 (Dagelijks)	4	8.7
Hoe belangrijk vindt u het dat uw kind beweegt en/of deelneemt aan sport?	1 (Zeer onbelangrijk)	0	0
	2 (Onbelangrijk)	0	0
	3 (Neutraal)	1	2.2
	4 (Belangrijk)	20	43.5
	5 (Heel belangrijk)	25	54.3

Betrokkenheid broers en/of zussen. De resultaten laten zien dat broers en/of zussen gemiddeld 3.2 ($SD = .84$) scoorden voor betrokkenheid op een schaal van 1 tot 5. Van de onderzoekspopulatie hadden 2 kleuters geen broers en/of zussen (4.3%), 32 kleuters hadden 1 broer en/of zus (70.6%), 10 kleuters hadden 2 broers en/of zussen (21.0%) en 3 kleuters hadden 3 broers en/of zussen (4.3%). De meerderheid van de kleuters had een oudere broer en/of zus, 9 kleuters hadden een jongere broer en/of zus en 4 kleuters hadden zowel een jongere als een oudere broer en/of zus.

Figuur 1. Histogram met de normaalverdeling van de schaal betrokkenheid broers en/of zussen.

SES van het gezin. De resultaten laten zien dat de meerderheid van de kleuters uit een gezin met een hoge SES (76.0%) kwam en de kwaliteit van de meeste faciliteiten voldoende of hoger is beoordeeld. Tabel 6 geeft de beschrijvende statistiek van de SES van het gezin.

Tabel 6
Beschrijvende statistiek van de SES van het gezin

Variabele		Frequentie	Percentage
SES	Laag	11	23.9
	Hoog	35	76.0
Kwaliteit faciliteiten	Zeer slecht	1	2.2
	Slecht	1	2.2
	Voldoende	18	39.1
	Goed	22	47.8
	Zeer goed	4	8.7

Noot. SES = sociaaleconomische status van het gezin; Kwaliteit = kwaliteit van de faciliteiten in de wijk.

Toetsende statistieken

Samenhang fysieke activiteit kleuters en fysieke activiteit ouders. Uit de Spearman Rangcorrelatie komt naar voren dat er een significante, positieve samenhang ($r_s = .39, p = .01$) is tussen de mate van fysieke activiteit van kleuters en de mate van fysieke activiteit van ouders. Dit betekent dat de een hogere mate van fysieke activiteit van ouders samenhangt met een hogere mate van fysieke activiteit van kleuters. Tabel 7 geeft inzicht in het verloop van en het verband tussen de mate van fysieke activiteit van kleuters en de mate van fysieke activiteit van ouders.

Tabel 7

Kruistabel van de mate van fysieke activiteit van kleuters en de mate van fysieke activiteit van ouders

			FA kleuters				
			Inactief	Semi-inactief	Semi-actief	Actief	Totaal
FA ouders	Inactief	Aantal	1	0	0	0	1
		% van het totaal	2.2	0	0	0	0
	Semi-inactief	Aantal	0	7	16	1	24
		% van het totaal	0	15.2	34.8	2.2	52.2
	Semi-actief	Aantal	0	1	10	5	16
		% van het totaal	0	2.2	21.7	10.9	34.8
	Actief	Aantal	0	1	4	0	5
		% van het totaal		2.12	8.7	0	10.8
Totaal	Aantal		1	9	30	6	46
	% van het totaal		2.17		65.2	13.0	100

Noot. FA = mate van fysieke activiteit.

Samenhang fysieke activiteit kleuters en ouderbetrokkenheid. Uit de Spearman Rangcorrelatie komt naar voren dat er een significante, positieve samenhang ($r_s = .56, p = <.001$) is gevonden tussen de mate van fysieke activiteiten van kleuters en

ouderbetrokkenheid. Dit betekent dat meer ouderbetrokkenheid samenhangt met meer fysieke activiteit van kleuters.

Samenhang fysieke activiteit kleuters en betrokkenheid broers en/of zussen. Uit de Spearman Rangcorrelatie komt naar voren dat er een significante, positieve samenhang ($r_s = .38$, $p = .01$, $n = 44$) is tussen de mate van fysieke activiteit van kleuters en de betrokkenheid van broers en/of zussen. Dit betekent dat meer betrokkenheid samenhangt met meer fysieke activiteit van kleuters.

Vervolgens is gekeken naar de samenhang tussen de mate van fysieke activiteit van kleuters en het aantal broers en/of zussen. Uit de correlatieanalyse komt naar voren dat er een significante, positieve samenhang ($r_s = .49$, $p = .001$, $n = 46$) is tussen de mate van fysieke activiteit van kleuters en het aantal broers en/of zussen. Dit betekent dat meer broers en/of zussen samenhangt met meer fysieke activiteit van kleuters. Tabel 8 geeft inzicht in het verloop van en het verband tussen de mate van fysieke activiteit van kleuters en het aantal broers en/of zussen.

Tabel 8

Kruistabel van de mate van fysieke activiteit kleuters en het aantal broers en/of zussen

	<i>Geen broers en/of zussen</i>	<i>1 broer en/of zus</i>	<i>2 broers en/of zussen</i>	<i>3 broers en/of zussen</i>
Inactief	0	1	0	0
Semi inactief	2	6	1	0
Semi actief	0	24	5	1
Actief	0	1	4	1
Totaal (n)	2	32	10	2
Percentage (%)	4.35	69.57	21.74	4.35

Samenhang fysieke activiteit kleuters en SES van het gezin. Uit de Spearman Rangcorrelatieanalyse is gebleken dat er geen significante samenhang is ($p = .43$) tussen de mate van fysieke activiteit van kleuters en de SES van het gezin. Dit betekent dat een hogere SES van het gezin niet samenhangt met meer fysieke activiteit van kleuters. Tabel 1 in Bijlage 3 geeft inzicht in het verloop van en het verband tussen de mate van fysieke activiteit van kleuters en de SES van het gezin.

Vervolgens is gekeken naar de samenhang tussen de mate van fysieke activiteit van kleuters en de afzonderlijke items van de SES van het gezin. Voor zowel het opleidingsniveau van de ouder ($p = .73$) als het gezinsinkomen ($p = .27$) is er geen significante samenhang gevonden met de mate van fysieke activiteit van kleuters. Dit betekent dat een hoger opleidingsniveau van de ouder en een hoger gezinsinkomen niet samenhangen met meer fysieke activiteit van kleuters.

Tevens is gekeken naar de samenhang tussen de mate van fysieke activiteit van kleuters en de kwaliteit van de faciliteiten in de wijk. Uit de correlatieanalyse is gebleken dat er een significante, positieve samenhang is ($r_s = .32$, $p = .03$) tussen de mate van fysieke activiteit van kleuters en de kwaliteit van de faciliteiten in de wijk. Dit betekent dat een betere kwaliteit van de faciliteiten in de wijk samenhangt met meer fysieke activiteit van kleuters. Tabel 9 geeft inzicht in het verloop van en het verband tussen de mate van fysieke activiteit van kleuters en de kwaliteit van de faciliteiten in de wijk.

Tabel 9

Kruistabel van de mate van fysieke activiteit van kleuters en de kwaliteit van faciliteiten

			<i>Kwaliteit van de faciliteiten in de wijk</i>					
			<i>Zeer slecht</i>	<i>Slecht</i>	<i>Voldoende</i>	<i>Goed</i>	<i>Zeer goed</i>	<i>Totaal</i>
FA kleuter	Inactief	Aantal	0	0	1	0	0	1
		% van het totaal	.0	.0	2.2	.0	.0	2.2
	Semi-inactief	Aantal	0	0	6	3	0	9
		% van het totaal	.0	.0	13.0	6.5	.0	19.6
	Semi-actief	Aantal	1	1	10	15	3	30
		% van het totaal	2.2	2.2	21.7	32.6	6.5	65.2
	Actief	Aantal	0	0	1	4	1	6
		% van het totaal	0.0	0.0	2.2	8.7	2.2	13.0
Totaal		Aantal	1	1	18	22	4	46
		% van het totaal	2.2	2.2	39.1	47.8	8.7	100.0

Noot. FA kleuter = mate van fysieke activiteit van kleuters.

Discussie

Het doel van deze studie was onderzoeken welke gezinsfactoren samenhangen met de mate van fysieke activiteit van kleuters. De volgende gezinsfactoren zijn onderzocht: de mate van fysieke activiteit van ouders, ouderbetrokkenheid, betrokkenheid van broers en/of zussen en de SES van het gezin.

Belangrijkste bevindingen

Uit de resultaten is gebleken dat er een positieve, significante, zwakke samenhang is tussen de mate van fysieke activiteit van kleuters en de mate van fysieke activiteit van ouders, de betrokkenheid van broers en/of zussen en de kwaliteit van de faciliteiten in de wijk. Voor de samenhang tussen de mate van fysieke activiteit van kleuters en ouderbetrokkenheid en het aantal broers en/of zussen is een positieve, significante, matige samenhang gevonden. Er is geen significante samenhang tussen de mate van fysieke activiteit van kleuters en de SES van het gezin gevonden. Geconcludeerd kan worden dat drie van de vier onderzochte gezinsfactoren significant samenhangen met de mate van fysieke activiteit van kleuters.

Vergelijking eerdere studies

In ons onderzoek kwam naar voren dat de mate van fysieke activiteit van kleuters significant en positief samenhangt met de mate van fysieke activiteit van ouders. Dit komt overeen met eerdere bevindingen vanuit de literatuur waarin staat beschreven dat de mate van fysieke activiteit van kleuters positief correleert met de mate van fysieke activiteit van ouders (Mitchell et al., 2012 & Edwardson & Gorely, 2010). Opvallend in ons onderzoek was dat de meeste ouders semi-inactief waren terwijl de meeste kleuters semi-actief waren. Een reden hiervoor zou kunnen zijn dat ons onderzoek is ingegaan op de subjectieve mening van ouders, waardoor mogelijk de mate van fysieke activiteit van kleuters overschat is. Een andere reden zou kunnen zijn dat het onderzoek een kleine steekproef betrof en er relatief weinig items zijn opgenomen die ingingen op de mate van fysieke activiteit van kleuters en ouders.

Ook de mate van fysieke activiteit van kleuters en ouderbetrokkenheid correleerde significant en positief, dit komt overeen met eerder onderzoek. Uit reviewonderzoek van Gustafson en Rhodes (2006) blijkt dat in 33 van de 34 bekeken onderzoeken een positieve correlatie bestaat tussen de mate van fysieke activiteit van kinderen en ouderbetrokkenheid.

Tevens is er een significante, positieve samenhang gevonden tussen de mate van fysieke activiteit van kleuters en de betrokkenheid van broers en/of zussen. In onderzoek van Hohepa et al. (2007) is dezelfde positieve samenhang tussen de mate van fysieke activiteit van kinderen tussen de 9 en 11 jaar en de aanmoediging van broers en/of zussen gevonden. Verder komt in ons onderzoek naar voren dat kleuters met meerdere broers en/of zussen meer fysiek actief zijn dan kleuters die geen broers en/of zussen hebben. De gevonden samenhang tussen het aantal broers en/of zussen en de mate van fysieke activiteit van kleuters is sterker dan de mate van betrokkenheid van broers en/of zussen. Ook in eerdere studies kwam naar voren dat kinderen met broers en/of zussen meer fysiek actief zijn dan kinderen die geen broers en/of zussen hebben. Dat in ons onderzoek het aantal broers en/of zussen hoger correleert dan de betrokkenheid van broers en/of zussen kan verklaard worden doordat de meerderheid oudere broers en/of zussen had en dat zij meer een rolmodel zijn dan jongere broers en/of zussen.

Daarnaast kwam uit het ons onderzoek naar voren dat de mate van fysieke activiteit van kleuters samenhangt met een betere kwaliteit van faciliteiten in de wijk. Dit sluit aan op bevindingen vanuit de literatuur waar wordt beschreven dat goede faciliteiten in de buurt, zoals veilige speelplekken, een positieve invloed hebben op de mate van fysieke activiteit van kleuters (Goodway & Smith, 2005; Hassan, 2015; Molnar et al., 2004; Romero et al., 2001; Tandon et al., 2012) Wij sluiten ons dan ook aan bij Romero et al. (2004) welke stellen dat het belangrijk is dat niet alleen gekeken wordt naar de SES van gezinnen, maar ook naar beschikbaarheid en kwaliteit van faciliteiten.

Als laatste laten de resultaten van ons onderzoek zien dat er geen significante samenhang is tussen de mate van fysieke activiteit van kleuters en de SES van het gezin. In de literatuur komt naar voren dat er wel een samenhang bestaat, maar dat er discussie is over de richting van deze samenhang. Gustafson en Rhodes (2006) concludeerden dat de SES van het gezin positief correleert met de mate van fysieke activiteit van een kind, terwijl Cottrell et al. (2015) het tegenovergestelde concludeerden. Redenen dat onze bevindingen verschillen van eerdere bevindingen kan te maken hebben met de kleine steekproef. Naar aanleiding van onze studie is het niet alleen de vraag wat de richting van de samenhang is, maar ook of er een samenhang is tussen de mate van fysieke activiteit van kleuters en de SES van het gezin.

Sterke punten

Naar aanleiding van ons onderzoek zijn er enkele sterke punten te benoemen. Zo is er weinig tot geen onderzoek gedaan naar de samenhang tussen de mate van fysieke activiteit van kleuters en gezinsfactoren. Het is dan ook van belang dat hier meer onderzoek naar gedaan wordt en er meer informatie wordt verzameld. Dit kan onder andere bijdragen aan het ontwikkelen van beweegprogramma's voor kleuters. Een ander sterk punt van ons onderzoek is dat het weinig *missing data* heeft. Dit betekent dat bijna alle vragenlijsten volledig waren ingevuld. Een verklaring hiervoor kan zijn dat de online vragenlijst gemakkelijk in te vullen was en de respondenten het belang van het onderzoek inzagen. Verder hebben wij in een relatief korte periode veel respondenten weten te werven. Hierdoor is in een korte tijd veel bruikbare informatie verzameld en hebben wij op basis van de verkregen resultaten uitspraken kunnen doen over de samenhang tussen de mate van fysieke activiteit van kleuters en gezinsfactoren. Tevens hebben wij naar aanleiding daarvan aanbevelingen kunnen doen ten aanzien van vervolgonderzoek en implicaties voor de praktijk. Het laatste sterke punt van ons onderzoek was het gebruik van de NNGB. Hierdoor hadden wij een goed uitgangspunt om te bepalen of de ouders en kleuters als dan niet voldoende fysiek actief waren.

Kritische kanttekeningen

Naar aanleiding van ons onderzoek zijn er enkele kritische kanttekeningen naar voren gekomen. Ten eerste was de steekproef mogelijk niet representatief voor de onderzochte populatie. De steekproef was niet aselekt, zo betrof het slechts 1 school en kwamen de respondenten veel uit dezelfde wijk en waren dit vooral hoogopgeleide moeders. Ten tweede bracht het afnemen van de vragenlijst 3 beperkingen met zich mee. Namelijk ten eerste dat de respondenten mogelijk sociaal wenselijke antwoorden ingevuld hebben waardoor er hoger gescoord is dan in werkelijkheid is. Ten tweede is het rapporteren van de fysieke activiteit van kleuters door middel van een vragenlijst lastig

aangezien het beweeggedrag van kleuters ongestructureerd verloopt. Kleuters bewegen voornamelijk door actief spel waarbij korte intensieve beweegperiodes worden afgewisseld met minder intensieve rustperiodes (Hinkley, Crawford, Salmon, Okely, & Hesketh, 2008). Daarnaast heeft steeds 1 ouder de vragen beantwoord waardoor waarschijnlijk een onvolledig beeld van de mate van fysieke activiteit van een kleuter is verkregen. Ten derde is de betrouwbaarheid van de gebruikte vragenlijst onbekend, aangezien de vragenlijst is samengesteld uit verschillende items van al bestaande vragenlijsten. De betrouwbaarheid en de validiteit van deze vragenlijsten zijn over het algemeen onbekend. Ook zijn ook enkele vragen geherformuleerd en aangepast aan de doelgroep, wat dit mogelijk ook minder betrouwbaar maakt.

Aanbevelingen

Op basis van ons onderzoek kunnen er aanbevelingen worden gedaan voor vervolgonderzoek en de praktijk. Ten eerste kan voor vervolgonderzoek worden aanbevolen om een grotere en aselechte steekproef te trekken, zodat kans is op meer diversiteit in bijvoorbeeld de SES van het gezin en het aantal broers en/of zussen. Ten tweede wordt aanbevolen om de mate van fysieke activiteit objectief te meten met bijvoorbeeld een stappenteller, zodat er geen sociaal wenselijke antwoorden worden verkregen. En in de derde plaats kan in vervolgonderzoek gekeken worden naar de verschillen tussen jongens en meisjes en vaders en moeders.

Het belang van voldoende fysieke activiteit op jonge leeftijd op gezondheid, welzijn en schools presteren is evident. Resultaten uit ons onderzoek indiceren dat programma's gericht op het in beweging krijgen of houden van kleuters, zich niet alleen zouden moeten richten op de kleuters zelf maar ook op het gezin. Voor de praktijk adviseren wij dan ook dat het van belang is dat ouders betrokken worden bij de fysieke activiteit van de kleuter en dat broers en/of zussen ingezet kunnen worden als rolmodel voor de kleuter. Tevens is het van belang dat ouders informatie krijgen over het belang van voldoende fysieke activiteit en op welke wijze zij dat kunnen implementeren binnen het gezin. Daarnaast is het belangrijk dat er voldoende en goede faciliteiten in de buurt zijn om een kleuter aan te zetten tot bewegen. Hierin kan de gemeente een rol vervullen.

Al met al kan er geconcludeerd worden dat het gezin een belangrijke rol speelt bij de mate waarin kleuters fysiek actief zijn. Het is dan ook van belang dat er meer onderzoek naar dit onderwerp wordt gedaan, zodat men in de toekomst interventies kan opzetten welke zijn afgestemd op de behoeften van de kleuter en zijn gezin. Door met diverse partijen te gaan samenwerken, meer onderzoek te doen en interventies te ontwikkelen voor deze doelgroep is het streven dat kleuters in de toekomst meer fysiek actief zijn dan nu.

Referenties

- Advokaat, W., van Cruchten, J., Gouweleeuw, J., Schulte Nordholt, E., & Weltens, W. (2002). Loon naar beroep en opleidingsniveau: Het loonstructuuronderzoek 2002. CBS: Sociaal-Economische trends. Opgehaald van: <https://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/69E7EBEE-75C4-4FCF-9FE8-D59982DE2423/0/2005k2v4p039art.pdf>
- Barnett, L. M., Van Beurden, E., Morgan, P. J., Brooks, L. O., & Beard, J. R. (2009). Childhood motor skills proficiency as a predictor of adolescent physical activity. *Journal of Adolescent Health, 44*, 252-259. doi:10.1016/j.jadohealth.2008.07.004
- Biddle, S. J. H., & Asare, M. (2011). Physical activity and mental health in children and adolescents: a review of reviews. *British Journal of Sports Medicine, 1*, 1-10. doi:10.1136/bjsports-2011-090185
- Boreham, C., & Riddoch, C. (2001). The physical activity, fitness and health of children. *Journal of Sports and Science, 19(12)*, 915-929. doi:10.1080/026404101317108426
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2014). *Landelijke jeugdmonitor: jaarrapport 2014*. Opgehaald van: <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/7038C80D-1D2D-4D75-969E-709DC10725D8/0/2014jaarrapportlandelijkejeugdmonitor.pdf>
- Cottrell, L., Zatezalo, J., Bonasso, A., Lattin, J., Shawley, S., Murphy, E., . . . Neal, W. A. (2015). The relationship between children's physical activity and family income in rural settings: a cross-sectional study. *American Journal of Preventive Medicine, 2*, 99-104. doi:10.1016/j.pmedr.2015.01.008
- De Vries, S. I., de Bakker I., van Overbeek K., Boer N. D., & Hopman-Rock M. (2005). *Kinderen in prioriteitswijken: Lichamelijke (in)activiteit en overgewicht*. Leiden: TNO. Opgehaald van: <https://www.tno.nl/media/1431/pzskindereninstadswijkenrapport.pdf>
- Edwardson, C. L., & Gorely, T. (2010). Parental influences on different types and intensities of physical activity in youth: A systematic review. *Psychology of Sport and Exercise, 11*, 522-535. doi:10.1016/j.psychsport.2010.05.001
- Goodway, J. D., & Smith, D. W. (2005). Keeping all children healthy: challenges to leading an active lifestyle for preschool children qualifying for at-risk programs. *Journal of Family and Community Health, 28*, 142-155. doi:10.1097/00003727-200504000-00006
- Gustafson, S. L., & Rhodes, R. E. (2006). Parental correlates of physical activity in children and early adolescents. *Sports Medicine, 36(1)*, 79-97. doi:10.2165/00007256-200636010-00006
- Hassan, A. (2015). *School nutrition and activity: impacts on well-being*. Oakville: Apple Academic Press

- Hesketh, K., Crawford, D., & Salmon, J. (2006). Children's television viewing and objectively measured physical activity: associations with family circumstance. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 3(36), 1-10. doi:10.1186/1479-5868-3-36
- Hills, A. P., Andersen, L. B., & Byrne, N. M. (2011). Physical activity and obesity in children. *British Journal of Sports Medicine*, 45, 866-870. doi:10.1136/bjsports-2011-090199
- Hinkley, T., Crawford, D., Salmon, J., Okely, A. D., & Hesketh, K. (2008). Preschool children and physical activity: A review of correlates. *American Journal of Preventive Medicine*, 34, 435-441. doi:10.1016/j.amepre.2008.02.001
- Hohepa, M., Scragg, R., Schofield, G., Kolt, G. S., & Schaaf, D. (2007). Social support for youth physical activity: Importance of siblings, parents, friends and school support across a segmented school day. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 4(1), 54. doi:10.1186/1479-5868-4-54
- Honda Barros, S. S., Da Silva Lopes, A., & Gomes de Barros, M. V. (2012). Prevalence of low physical activity level among preschool children. *The Brazilian Journal of Kinanthropometry and Human Performance*, 14, 390-400. doi:10.5007/1980-0037.2012v14n4p390
- Janssen, I., & LeBlanc, A. G. (2010). Review Systematic review of the health benefits of physical activity and fitness in school-aged children and youth. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 7(40), 1-16. Opgehaald van: <http://ijbnpa.biomedcentral.com/>
- Krombholz, H. (2006). Physical performance in relation to age, seks, birth order, social class, and sports activities of preschool children. *Perceptual and Motor Skills*, 102, 477-484. doi:10.2466/PMS.102.2.477-484
- L'Hoir, M., Tetteroo, S., Boere-Boonekamp, M., Kloeze, E., Bakker, I., Garre, F. G., & Naul, R. (2013). Physical activity, nutrition, screen time and sleep associated with body weight and physical condition in young children. *Sportwiss*, 43, 116-123. doi:10.1007/s12662-013-0293-9
- Loprinzi, P. D., & Trost, S. G. (2010). Parental influences on physical activity behavior in preschool children. *Preventive Medicine*, 50(3), 129-133. doi:10.1016/j.yjpm.2009.11.010
- McCurdy, L. E., Winterbottom, K. E., Mehta, S. S., & Roberts, J. R. (2010). Using nature and outdoor activity to improve children's health. *Current Problems in Pediatric and Adolescent Health Care*, 40(5), 102-117. doi:10.1016/j.cppeds.2010.02.003
- Mitchell, J., Skouteris, H., McCabe, M., Ricciardelli, L. A., Milgrom, J., Baur, L. A., ... Dwyer, M. (2012). Physical activity in young children: a systematic review of

- parental influences. *Early Child Development and Care*, *11*, 1411-1437.
doi:10.1080/03004430.2011.619658
- Molnar, B. E., Gortmaker, S. L., Bull, F. C., & Buka, S. L. (2004). Unsafe to play? Neighborhood disorder and lack of safety predict reduced physical activity among urban children and adolescents. *American Journal of Health Promotion*, *18*, 378-368. Opgehaald van <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/15163139>
- Oliver, M., Schofield, G. M., & Schluter, P. J. (2009). Parent influences on preschoolers' objectively assessed physical activity. *Journal of Science and Medicine in Sport*, *13*, 403-409. doi:10.1016/j.jsams.2009.05.008
- Ritchie, L. D., Welk, G., Styne, D., Gerstein, D. E., & Crawford, P. B. (2005). Family environment and pediatric overweight: What is a parent to do? *Journal of the American Dietetic Association*, *105*, 70-79. doi:10.1016/j.jada.2005.02.017
- Romero, A. J., Robinson, T. N., Kraemer, H. C., Erickson, S. J., Haydel, K. F., & Mendoza, F. (2001). Are perceived neighborhood hazards a barrier to physical activity in children? *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine Journal*, *155*, 1143-1148. doi:10.1001/archpedi.155.10.1143
- Sallis, J. F., Prochaska, J. J., & Taylor, W. C. (2000). A review of correlates of physical activity of children and adolescents. *Medicine & Science in Sports & Exercise*, *32*, 963-75. doi:10.1097/00005798-200005000-00014
- Samuelson, G. (2004). Global strategy on diet, physical activity and health. *Scandinavian Journal of Nutrition*, *48*, 57. doi:10.1080/11026480410034349
- Schönbeck, Y., Talma, H., van Dommelen, P., Bakker, B., Buitendijk, S. E., Hirasing, R. A., & van Buuren, S. (2011). Increase in prevalence of overweight in Dutch children and adolescents: A comparison of nationwide growth studies in 1980, 1997 and 2009. *PLoS ONE*, *11*, e27608. doi:10.1371/journal.pone.0027608
- Singh, A., Uijtendwilligen, L., Twisk, J. W. R., van Mechelen, W., & Chinapaw M. J. M. (2012). Physical activity and performance at school. A systematic review of the literature including a methodological quality assessment. *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine Journal*, *166*(1), 49-55. doi:10.1001/archpediatrics.2011.716
- Smits, D. W., Kamphuis, C. B. M., & Backx, F. J. G. (2016). *Inventarisatie van beweegen sportactiviteiten voor kinderen jonger dan zes jaar*. Utrecht: Universiteit Utrecht
- Stern, M., Mazzeo, S. E., Gerke, C. K., Portner, J. S., Bean, M. K., & Laver, J. H. (2007). Gender, ethnicity, psychosocial factors, and quality of life among severely overweight, treatment-seeking adolescents. *Journal of Pediatric Psychology*, *32*, 90-94. doi:10.1093/jpepsy/jsl013

- Sun, Y., Krakow, M., John, K., Liu, M., & Weaver, J. (2015). Framing obesity: How news frames shape attributions and behavioral responses. *Journal of Health Communication, 21*, 139-147. doi:10.1080/10810730.2015.1039676
- Tandon, P. S., Shou, C., Sallis, J. F., Cain, K. L., Frank, L. D., & Saelens, B. E. (2012). Home environment relationships with children's physical activity, sedentary time, and screen time by socioeconomic status. *Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 9*, 1-9. doi:10.1186/1479-5868-9-88
- Taylor, R. W., Murdoch, L., Carter, P., Gerrard, D. F., Williams, S. M., & Taylor, B. J. (2008). Longitudinal study of physical activity and inactivity in preschoolers: The flame study. *Medicine & Science in Sports & Exercise, 41(1)*, 96-102. doi: 10.1249/MSS.0b013e3181849d81
- Timmons, B. W., LeBlanc, A. G., Carson, V., Connor Gorber, S., Dillman, C., Janssen, I., ... Tremblay, M. S. (2012). Systematic review of physical activity and health in the early years (aged 0–4 years). *Applied Physiology, Nutrition, and Metabolism, 37*, 773-792. doi:10.1139/h2012-070
- Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek. (2015). *Tendrapport bewegen en gezondheid: Monitor 2000-2013*. Opgehaald van: <https://www.tno.nl/media/4377/bewegen-in-nederland-2000-2013.pdf>
- Trost, S. G., Sallis, J. F., Pate, R. R., Freedson, P. S., Taylor, W. C., & Dowda, M. (2003). Evaluating a model of parental influence on youth physical activity. *American Journal of Preventive Medicine, 25*, 277-282. doi:10.1016/S0749-3797(03)00217-4
- Trost, S. G., Sirard, J. R., Dowda, M., Pfeiffer, K. A., & Pate, R.R. (2003). Physical activity in overweight and nonoverweight preschool children. *International Journal of Obesity, 27*, 834-839. doi:10.1038/sj.ijo.0802311
- Van Wieringen, J. C. M. (2009). *Standpunt beweegstimulering door de jeugdgezondheidszorg*. Bilthoven: RIVM. Opgehaald van: <http://jgz.captise.nl/Portals/0/PDF/090528%20bewegingsstimulering%20rapport.pdf>
- Wabitsch, M. (2000). Overweight and obesity in European children: definition and diagnostic procedures, risk factors and consequences for later health outcome. *European Journal of Pediatrics, 159*, 8-13. doi:10.4008/jcrpe.v1i1.25
- Weir, L. A., Etelson, D., & Brand, D. A. (2006). Parents' perceptions of neighborhood safety and children's physical activity. *American Journal of Preventive Medicine, 43*, 212-217. doi:10.1016/j.ypped.2006.03.024
- Welk, G. J., Wood, K., & Morss, G. (2003). Parental influences on physical activity in children: An exploration of potential mechanisms. *Pediatric Exercise Science, 15*, 19-33. Opgehaald van: <http://journals.humankinetics.com/pes>

Wilson, D. K., Kirtland, K. A., Ainsworth, B. E., & Addy, C. L. (2004). Socioeconomic status and perceptions of access and safety for physical activity. *Annals of Behavioral Medicine, 28*, 20-28. Opgehaald van: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/15249256>

Bijlagen

Bijlage 1: Begeleidende brief vragenlijst

Geachte heer/mevrouw,

Graag nodigen wij u uit voor een onderzoek van de faculteit Pedagogische Wetenschappen van de Universiteit Utrecht. Dit onderzoek richt zich op gezinsfactoren die van invloed kunnen zijn op het beweeggedrag van kleuters. Het onderzoek is een onderdeel van het project 'Physical Activity and sports for Preschoolers in the Netherlands' (PAP-NL). Meer informatie over dit project kunt u vinden op: <http://www.uu.nl/en/news/sport-clubs-respond-to-the-increased-demand-for-physical-activities-and-sports-for-pre-schoolers>.

Aangezien u een kind heeft in groep 1 of 2 bent u uitgenodigd om hieraan deel te nemen. Op dit moment is er nog weinig bekend over de invloed van gezinsfactoren op het beweeggedrag van kleuters in Nederland. Door uw bijdrage aan dit onderzoek kan inzicht worden verkregen in de invloed van gezinsfactoren op het beweeggedrag van kleuters. Met deze informatie kunnen in de toekomst beweegprogramma's beter worden afgestemd op deze doelgroep.

U kunt aan dit onderzoek deelnemen door online een vragenlijst in te vullen. Dit duurt ongeveer 10 minuten. Deze vragenlijst bevat vragen die niet goed of fout beantwoord kunnen worden. Daarom verzoeken wij u om het antwoord dat het beste bij u past te kiezen. De gegevens worden strikt anoniem behandeld. Dit betekent dat uw antwoorden op de vragen niet gekoppeld kunnen worden aan uw identiteit. Deelname aan dit onderzoek is vrijwillig. Mocht u zich tijdens het onderzoek bedenken dan kunt u op elk moment stoppen en afzien van deelname.

Via onderstaande link kunt u tot 1 mei 2016 de vragenlijst invullen.

<https://www.enquetesmaken.com/s/gezinsinvloeden-beweeggedrag-kleuters>

Mocht u vragen en/of opmerkingen hebben met betrekking tot dit onderzoek dan kunt u per mail contact opnemen met Manon Lodeweges (m.lodeweges@students.uu.nl).

Alvast bedankt voor uw medewerking,

Saskia Derks, Jaimy Emmerig, Manon Lodeweges & Elise Rutten

Bijlage 2: Vragenlijst ouders

Geachte heer/mevrouw,

Van harte welkom bij het onderzoek van de faculteit Pedagogische Wetenschappen van de Universiteit Utrecht. Dit onderzoek gaat over gezinsfactoren die het beweeggedrag van kleuters kunnen beïnvloeden. Indien u meerdere kinderen in de leeftijdscategorie vier tot zeven jaar heeft, kunt u de vragen invullen over het kind waarvan de eerste letter van de voornaam als eerste in het alfabet voorkomt.

Fysieke activiteit bestaat in dit onderzoek uit alle vormen van bewegen en sporten in de vrije tijd. Dit wordt opgesplitst in ongeorganiseerde beweegactiviteiten, zoals fietsen of lopen van en naar school en buitenspelen. En georganiseerde beweegactiviteiten in club- en/of verenigingsverband, zoals zwemmen, voetballen, dansen, ballet, paardrijden, etc.

U kunt aan dit onderzoek deelnemen door online een vragenlijst in te vullen. Dit duurt ongeveer 10 minuten. Deze vragenlijst bevat vragen die niet goed of fout beantwoord kunnen worden. Daarom verzoeken wij u om het antwoord dat het beste bij u past te kiezen. De gegevens worden strikt anoniem behandeld. Dit betekent dat uw antwoorden op de vragen niet gekoppeld kunnen worden aan uw identiteit. Deelname aan dit onderzoek is vrijwillig. Mocht u zich tijdens het onderzoek bedenken dan kunt u op elk moment stoppen en afzien van deelname.

Alvast hartelijke dank voor uw deelname.

Toestemmingsverklaring

Bij dezen verklaar ik dat ik ben geïnformeerd over dit onderzoek en dat ik ben geattendeerd op de vertrouwelijkheid en vrijwilligheid van deelname.

Ik geef toestemming voor deelname aan dit onderzoek:

- Ja
- Nee

Algemeen

De komende vijf vragen zijn algemeen van aard.

Wat is het geslacht van uw kind?

- Meisje
- Jongen

Wat is de leeftijd van uw kind?

- 4 jaar
- 5 jaar
- 6 jaar
- 7 jaar

In welke groep zit uw kind?

- Groep 1
- Groep 2

Hoeveel broers/zussen heeft uw kind?

..... Broers/zussen	..... Leeftijd
	..... Leeftijd
	..... Leeftijd
	..... Leeftijd

Wat is uw relatie tot het kind?

- Biologische moeder
- Biologische vader
- Stiefmoeder
- Stiefvader
- Pleegmoeder
- Pleegvader

Wat is uw hoogst genoten opleiding?

- VMBO
- HAVO
- VWO
- MBO
- HBO
- WO

De komende drie vragen gaan over uw gezinssituatie en uw directe omgeving.

Hoe beoordeelt u uw gezinsinkomen?

- Laag
- Onder gemiddeld
- Gemiddeld
- Boven gemiddeld
- Hoog

Heeft u in uw wijk faciliteiten om uw kind buiten te laten spelen?

- Nee
- Ja

Hoe beoordeelt u de kwaliteit van deze faciliteiten in uw wijk?

- Zeer slecht
- Slecht
- Voldoende
- Goed
- Zeer goed

Fysieke activiteiten van uw kind

De komende zeven vragen gaan over de fysieke activiteit van uw kind gedurende de afgelopen week. Wanneer de afgelopen week niet een normale week was (door bijvoorbeeld ziekte of vakantie), dan kunt u dit bij een aantal vragen aangeven.

Hoeveel dagen per week gaat uw kind lopend of zelf fietsend naar school? Denk hierbij aan de afgelopen week.

- 1 dag per week
- 2 dagen per week
- 3 dagen per week
- 4 dagen per week
- 5 dagen per week
- Nooit (*ga door naar vraag...*)
- Mijn kind is afgelopen week niet naar school geweest (*ga door naar vraag...*)

Hoe lang is uw kind meestal lopend of zelf fietsend per dag onderweg van huis naar school en van school naar huis? (*tel de minuten bij elkaar op van één dag (ochtend en middag)*). Denk hierbij aan de afgelopen week.

- Kortere dan 10 minuten per dag
- 10 tot 20 minuten per dag
- 20 tot 30 minuten per dag
- 30 minuten tot een uur per dag
- Een uur per dag of langer

Is uw kind lid van een (of meerdere) sportvereniging(en)? Denk hierbij aan sporten, zoals zwemmen, voetballen, dansen, ballet, paardrijden, etc.

- Ja
- Nee

Hoeveel dagen per week doet uw kind aan sport bij een vereniging? Denk hierbij aan de afgelopen week.

- 1 dag per week
- 2 dagen per week
- 3 dagen per week
- 4 dagen per week
- 5 dagen per week
- 6 dagen per week
- 7 dagen per week
- Nooit (*ga door naar vraag...*)
- Mijn kind heeft de afgelopen week niet gesport, maar doet dat in een normale week wel (*ga door naar vraag...*)

Hoe lang per keer sport uw kind meestal bij een sportvereniging? Denk hierbij aan de afgelopen week.

- Kortere dan een half uur per keer
- Een half uur tot een uur per keer
- 1 tot 2 uur per keer
- 3 uur of langer per keer

Hoeveel dagen per week speelt uw kind buiten? (*buiten schooltijd, zoals voetballen, fietsen en skaten*). Denk hierbij aan de afgelopen week.

- 1 dag per week
- 2 dagen per week
- 3 dagen per week
- 4 dagen per week
- 5 dagen per week
- 6 dagen per week
- 7 dagen per week
- Nooit (*ga door naar vraag...*)
- Mijn kind heeft de afgelopen week niet buiten gespeeld, maar doet dat in een normale week wel (*ga door naar vraag...*)

Hoe lang per dag speelt uw kind meestal buiten? (*buiten schooltijd*). Denk hierbij aan de afgelopen week.

- Kortere dan een half uur
- Een half uur tot een uur
- 1 tot 2 uur
- 2 tot 3 uur
- 3 uur per dag of langer

Fysieke activiteiten van uzelf als ouder

De komende zeven vragen gaan over de fysieke activiteit van uzelf als ouder gedurende de afgelopen week. Wanneer de afgelopen week niet een normale week was (door bijvoorbeeld ziekte of vakantie), dan kunt u dit bij een aantal vragen aangeven.

Hoeveel dagen per week gaat u lopend of fietsend naar uw werk? Denk hierbij aan de afgelopen week.

- 1 dag per week
- 2 dagen per week
- 3 dagen per week
- 4 dagen per week
- 5 dagen per week
- Nooit (*ga door naar vraag...*)
- Ik ben de afgelopen week niet naar mijn werk geweest (*ga door naar vraag...*)

Hoe lang bent u meestal lopend of fietsend per dag onderweg van huis naar werk en van werk naar huis? (*tel de minuten bij elkaar op van één dag (ochtend en middag)*). Denk hierbij aan de afgelopen week.

- Kortere dan 10 minuten per dag
- 10 tot 20 minuten per dag
- 20 tot 30 minuten per dag
- 30 minuten tot een uur per dag
- Een uur per dag of langer

Bent u lid van een (of meerdere) sportvereniging(en)? Denk hierbij aan sporten, zoals fitness, voetballen, hardlopen, wielrennen, etc.

- Ja
- Nee

Hoeveel dagen per week doet u aan sport bij een vereniging? Denk hierbij aan de afgelopen week.

- 1 dag per week
- 2 dagen per week
- 3 dagen per week
- 4 dagen per week
- 5 dagen per week
- 6 dagen per week
- 7 dagen per week
- Nooit (*ga door naar vraag...*)
- Ik heb de afgelopen week niet gesport, maar doe dat in een normale week wel (*ga door naar vraag...*)

Hoe lang per keer sport u meestal bij een sportvereniging? Denk hierbij aan de afgelopen week.

- Kortere dan een half uur per keer
- Een half uur tot een uur per keer
- 1 tot 2 uur per keer
- 3 uur of langer per keer

Hoeveel dagen per week bent u fysiek actief buiten? (*ongeorganiseerde activiteiten, zoals hardlopen, fietsen, wandelen, tuinieren, buiten spelen met uw kind, etc.*). Denk hierbij aan de afgelopen week.

- 1 dag per week
- 2 dagen per week
- 3 dagen per week
- 4 dagen per week
- 5 dagen per week
- 6 dagen per week
- 7 dagen per week
- Nooit (*ga door naar vraag...*)
- Ik ben de afgelopen week niet fysiek actief geweest buiten, maar doet dat in een normale week wel (*ga door naar vraag...*)

Hoe lang per dag bent u fysiek actief buiten? Denk hierbij aan de afgelopen week.

- Kortere dan een half uur
- Een half uur tot een uur
- 1 tot 2 uur
- 2 tot 3 uur
- 3 uur per dag of langer

Uw betrokkenheid en support bij de fysieke activiteiten van uw kind

De komende vier vragen gaan over uw betrokkenheid en support bij de fysieke activiteiten van uw kind.

Hoe vaak moedigt u uw kind aan tot bewegen of sport?

- Nooit
- Zelden
- Af en toe
- Regelmatig
- Dagelijks

Hoe vaak heeft uw samen met uw kind bewogen of sport beoefend?

- Nooit
- Zelden
- Af en toe
- Regelmatig
- Dagelijks

Hoe vaak heeft u uw kind verteld dat bewegen goed is voor zijn/haar gezondheid?

- Nooit
- Zelden
- Af en toe
- Regelmatig
- Dagelijks

Hoe belangrijk vindt u het dat uw kind beweegt en/of deelneemt aan sport?

- Zeer onbelangrijk
- Onbelangrijk
- Neutraal
- Belangrijk
- Heel belangrijk

De betrokkenheid en support van de broers/zussen bij de fysieke activiteiten van uw kind

De komende vier vragen gaan over de betrokkenheid en support van de broers/zussen bij de fysieke activiteiten van uw kind.

Hoe vaak moedigen de broers/zussen uw kind aan tot bewegen of sport?

- Nooit
- Zelden
- Af en toe
- Regelmatig
- Dagelijks

Hoe vaak hebben de broers/zussen samen met uw kind bewogen of sport beoefend?

- Nooit
- Zelden
- Af en toe
- Regelmatig
- Dagelijks

Hoe vaak gaat uw kind kijken bij zijn broers/zussen wanneer zij fysiek actief zijn? Denk hierbij aan kijken tijdens het sporten bij een sportvereniging en tijdens het buiten spelen.

- Nooit
- Zelden
- Af en toe
- Regelmatig
- Dagelijks

Heeft u het idee dat de fysieke activiteiten van uw kind beïnvloed wordt door zijn broers/zussen?

- Nooit
- Zelden
- Af en toe
- Regelmatig
- Dagelijks

Overige opmerkingen

Als u nog op- of aanmerkingen heeft over dit onderzoek kunt u dit in onderstaand tekstvak kwijt.

U heeft alle vragen beantwoord.

Hartelijk dank voor het deelnemen aan deze vragenlijst!

Bijlage 3: Aanvullende tabel resultatensectie

Tabel 1

Kruistabel van de mate van fysieke activiteit van kleuters en de SES van het gezin

			SES		
			<i>Laag</i>	<i>Hoog</i>	<i>Totaal</i>
FA kleuter	Inactief	Aantal	0	1	1
		% van het totaal	.0	2.2	2.2
	Semi-inactief	Aantal	3	6	9
		% van het totaal	6.5	13.0	19.6
	Semi-actief	Aantal	8	22	30
		% van het totaal	17.4	47.8	65.2
	Actief	Aantal	0	6	6
		% van het totaal	0.0	13.0	13.0
Totaal	Aantal		11	35	46
	% van het totaal		23.9	76.1	100.0

Noot. FA kleuter = mate van fysieke activiteiten bij Nederlandse kleuters.